

В першу чергу підприємство виявляє сильні сторони своєї діяльності, що і визначає як об'єкт порівняння.

Наступним етапом обирається об'єкт-еталон. Ним може виступати як окремий підрозділ цього ж підприємства, аналогічний підрозділ холдингу, так і конкурент, чи лідер галузі.

Далі починається збір необхідної інформації. Конкурентний тип бенчмаркінгу, зважаючи на жорсткий захист комерційної таємниці підприємствами, характеризується складнощами у отриманні необхідних даних. Великою рідкістю буде факт обміну позитивним досвідом між конкурентами, навіть між такими, що поєднані у професійні об'єднання чи асоціації.

Останнім етапом проведення бенчмаркінгу є глибинний аналіз та розроблення заходів щодо покращення порівнюваних показників, прогнозування очікуваного ефекту від запропонованих заходів, їх зіставлення із необхідними затратами.

Після реалізації запланованих заходів, проводять повторний контроль порівнюваних показників і оцінюють фактичну ефективність та вплив на найголовніші аспекти діяльності підприємства, у тому числі і на забезпечення економічної безпеки [3].

Бенчмаркінг тісно пов'язаний з економічною безпекою підприємства через постійне відслідковування та прогнозування змін на ринку з метою попередження негативних наслідків, безперервний моніторинг дій конкурентів і постачальників та прогнозування їх майбутніх дій постачальників та конкурентів, виявлення нових та потенційних конкурентів.

Таким чином, бенчмаркінг дозволяє створити передумови забезпечення економічної безпеки підприємств. Це можливо за рахунок постійного моніторингу стану внутрішніх підрозділів, орієнтації на підприємства - лідери, контролю за діями конкурентів. Економічна безпека орієнтована на ефективне використання наявних ресурсів підприємства, його захист від можливих негативних наслідків внутрішніх та зовнішніх загроз та забезпечення сталого економічного розвитку, тоді як бенчмаркінг може стати ефективним інструментом для цього.

Список використаних джерел та літератури:

1. Мойсеєнко І. Бенчмаркінг як метод фінансового контролінгу діяльності підприємства / І.Мойсеєнко // Економіка АПК.– 2014.– №9. – С. 237–242.
2. Гончарук А.Г. Бенчмаркінг як метод управління ефективністю підприємства / А.Г. Гончарук // Економіка: реалії часу. – Одеса : Одеський національний політехнічний університет. – 2013. – № 1(27). – С. 12–15.
3. Довгань Л.Є. Стратегічне управління: Навчальний посібник / Л.Є. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.

Науковий керівник: доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки, к.е.н.
Кравченко О. О.

В. В. Шевченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМТВА

В сучасному світі підприємства зіштовхуються з великою кількістю загроз в різних формах їх прояву. В економічній практиці вже існують певні методи та механізми вирішення такого роду проблем. Але завданням науки безпекознавства є запобігання негативним внутрішнім і зовнішнім впливам на діяльність підприємства. Тож виникає необхідність у розробці організаційно-економічних механізмів забезпечення економічної безпеки підприємств, які засновані на загальних принципах і критеріях оцінки економічного стану господарюючих суб'єктів. Ці принципи і критерії дозволять виявляти й усувати можливі загрози та виробляти стратегічні рішення, що забезпечать фінансово-економічну стійкість підприємств у перспективі.

Поняття «економічної безпеки» як наукового терміну з'явилося не так давно та не має загально визнаного тлумачення. Трофімова Л.М. стверджує, що економічна безпека – це системна категорія ефективності діяльності підприємства, що характеризує такий стан економічної безпеки, при якому забезпечується стабільна ефективність діяльності організації (стратегічний аспект) і підвищення ефективності діяльності організації в разі зниження рівня безпеки (тактичний аспект) на основі захищеності від негативних впливів з боку зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища з урахуванням циклічності розвитку та контролю за дотриманням оптимальності його інтересів [1]. Згідно робіт Белакура В.В., економічна безпека функціонування підприємства залежить від здатності своєчасно і в достатньому обсязі задовольняти економічні потреби і інтереси, причому приватні інтереси можуть бути виправдані лише тоді, коли вони одночасно служать також інтересам держави [2]. Б.Г. Клейнер вважає, що економічна безпека – стан підприємства, при якому життєво важливі компоненти структури і його діяльності характеризуються високим ступенем захищеності від небажаних змін [3]. Отже, економічна безпека підприємства – це організаційна система ефективного використання усіх корпоративних ресурсів з метою запобігання загрозам і створення умов стабільного функціонування підрозділів підприємства.

Економічна безпека підприємства забезпечується за допомогою дворівневої системи захисту інформації. Перший рівень – збереження секретів за допомогою служби безпеки організації, а другий передбачає формування надійної психологічної атмосфери «пильності і відповідальності» персоналу організації за допомогою координаторів. Це люди, які призначаються з осіб середньої керівної ланки і мають серед співробітників авторитет.

Одними з найважливіших факторів, що безпосередньо впливають на економічну безпеку підприємства, вважається рівень оподаткування, рівень досконалості законодавчої бази, доступ на світові ринки збуту, інвестиційна привабливість регіону, держави. Саме від економічної безпеки держави та регіонів залежить економічна безпека підприємства, тому що вона ґрунтується на її фінансовому, виробничому та сировинному потенціалі, перспективах майбутнього розвитку. Саме наявність цієї багаторівневої концепції економічної безпеки господарюючих суб'єктів усіх рівнів дає можливість забезпечити передбачуваність зовнішніх загроз діяльності підприємств.

Вивчення практики функціонування підприємств в ринковій економіці відображає таку закономірність: як тільки підприємство зі стадії росту переходить в стадію стійкого розвитку, з'являється ймовірність виникнення загрози його переходу в стадію спаду і кризи. Ця ймовірність тісно пов'язана з рівнем економічної безпеки (рівень високий – така ймовірність практично відсутня, низький – така ймовірність висока). Водночас, в економічній літературі відсутні підходи до визначення рівня економічної безпеки підприємства. У зв'язку з цим виникає необхідність розробки концептуальних положень щодо оцінки рівня стратегічної економічної безпеки підприємства, яка виступить основою забезпечення економічної безпеки в системі життєвого циклу підприємства.

Концепція є певною визначеною системою пов'язаних між собою і впливаючих один з одного способів визначення явища, предмета або процесу, які базуються на певних принципах. Виходячи з цього, концепція оцінки – це єдиний підхід до визначення стану предмета, явища або процесу, на основі змістовно цілісного, аргументованого, послідовного і завершеного викладу методики оцінки і алгоритму дій на основі отриманих результатів. Концептуальні положення оцінки рівня економічної безпеки підприємства повинні включати в себе цільову, інформаційну і інструментальну складові, взаємопов'язані між собою і взаємозалежні.

Цільова складова передбачає відображення мети, завдань і принципів визначення рівня економічної безпеки підприємства, інформаційна – виявлення оцінюючих характеристик ключових визначальних чинників, а інструментальна – розробку методології оцінки рівня стратегічної економічної безпеки підприємства та інструментарію забезпечення його зростання.

Мета визначення рівня економічної безпеки підприємства – забезпечення безперервного розвитку підприємства в довгостроковому періоді, всупереч циклічним законам його функціонування. Завданнями визначення рівня економічної безпеки підприємства є виявлення загроз економічній безпеці та сталому розвитку підприємства.

Отже, розробка концепції забезпечення економічної безпеки підприємства повинна бути пов'язана з досягненням конкретної мети, безперервним розвитком підприємства в довгостроковому періоді (всупереч циклічним законам його функціонування). Завданнями оцінки рівня економічної безпеки підприємства повинні стати системи виявлення таких умов його функціонування, які сприятимуть максимізації прибутку, і в той же час забезпечать як його зростання, так і виплату дивідендів власникам.

Що стосується внутрішнього контролю у системі оцінювання рівня економічної безпеки, то тут важко вести мову і про єдину систему його реалізації, і про єдину модель його регулювання, оскільки його побудова нині визначається керівництвом економічного суб'єкта. Головне правило побудови системи такого контролю полягає в балансуванні ризику і прибутковості підприємства.

Завдання знаходження компромісу між ризиком і прибутковістю полягає у тому, що отримання будь-якого доходу в бізнесі найчастіше пов'язано з ризиком, причому зв'язок між цими двома взаємозалежними характеристиками прямо пропорційний: чим вище необхідна або очікувана прибутковість, тобто віддача на вкладений капітал, тим вище і рівень ризику, пов'язаного з можливим неотриманням цієї прибутковості.

Під механізмом управління системою економічної безпеки ми повинні розуміти процес застосування сукупності методів і процедур, що дозволяють оптимізувати стан елементів системи захисту суб'єкта господарювання задля досягнення максимального рівня його економічної безпеки. Максимальний рівень економічної безпеки повинен характеризуватись оптимальним станом захищеності власних та залучених ресурсів суб'єкта господарювання від різного роду небезпек і гарантувати їх ефективне використання з метою одержання прибутку. Тому механізм управління системою економічної безпеки пропонується визначити як процес комплексного використання процедур менеджменту корпоративних ресурсів, як власних, так і залучених, з метою досягнення високих фінансових результатів та/або мети господарської діяльності при оптимальному стані їх захищеності від зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз [4].

Для прийняття рішень щодо напрямів використання управлінського впливу з метою покращення стану економічної безпеки підприємства спочатку необхідно визначити поточний її рівень. Саме він стане інформаційною основою для розробки перспективних дій щодо забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Трофимова Л.Н. Экономическая безопасность эффективности деятельности организаций торговли: ситуационно-характеристические параметры / Л.Н. Трофимова // Предпринимательство – 2012 – № 11 (209). – С. 55-60.
2. Белокур В. В. Угрозы экономической безопасности предприятия / В. В. Белокур. – М., – 2010. – С. 132.
3. Клейнер Г.Б. Предприятие в нестабильной экономической среде / Г.Б. Клейнер, В.Л. Тамбовцев, Р.М. Качалов – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1997. – 288 с.
4. Зачосова Н.В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ: монографія / Н.В. Зачосова. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2016. – 375 с.

Науковий керівник: професор кафедри менеджменту та економічної безпеки,
д.е.н., доцент Зачосова Н. В.